

Γιάννης Μιχαήλ Καρκάνιας (1899-1991)

Άννα Νεοφύτου

Ένας άνθρωπος θρύλος για την Κερύνεια της δεκαετίας του 1920 έζησε σεμνά και αθόρυβα. Το ίδιο αθόρυβα έσβησε στην προσφυγιά, δραπέτευσε από τα εγκόσμια 14 τ' Απρίλη του 1991.

Παρακολουθώντας τη ζωή του Γιάννη Μιχαήλ Καρκάνια βλέπουμε, ουσιαστικά, να ξεδιπλώνεται μπροστά μας και η ζωή στην Κερύνεια των αρχών του 20ού αιώνα, όταν η μικρή μας πόλη μόλις που κόντευε τις 2000 κατοίκων, που κύρια ασχολία τους είχαν το εμπόριο, τη ναυτιλία, τη γεωργία, το ψάρεμα. Και η ζωή κυλούσε αργά και σίγουρα. Στα μεγάλα πάθη της πολεμικής και της εκκλησίας δεν έμεινε αμέτοχη και η μικρή μας πόλη. Είναι και τα συγκλονιστικά - γεγονότα στην Ελλάδα, οι Βαλκανικοί πόλεμοι, ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος, η Μικρασιατική Καταστροφή αλλά και ο Διχασμός, οι βενιζελικοί κι οι κωνσταντινικοί ρίχνουν τη σκιά τους στο ειδυλλιακό τοπίο της μικρής πόλης.

Η Κερύνεια φυσικά επηρεάζεται αρνητικά από το μεγάλο πόλεμο. Η οικονομία της πλήττεται ανεπανόρθωτα μια και κόβεται ο δρόμος επικοινωνίας με τη Μικρά Ασία, που είναι χώρα εχθρική προς την Αγγλία, αφού η Τουρκία τάχθηκε στο πλευρό του Κάιζερ της Γερμανίας. Παρ' όλα αυτά η παρουσία του Μακαρίου του Μυριανθέως στο μητροπολιτικό θρόνο της Κερύνειας δίνει νέα ανοίγματα στις ψυχές των Κερυνειωτών. Η παρουσία των Κερυνειωτών αποφοίτων του Πανεπιστημίου καθώς και οι φωτισμένοι δάσκαλοι σηματοδοτούν μια νέα εποχή για τη μικρή πόλη της Κερύνειας. Αναζωπυρώνεται το ενδιαφέρον του κόσμου για τον αθλητισμό αλλά και για κάθε καλλιτεχνική και πνευματική δραστηριότητα.

Οι Αγώνες, επαρχιακοί και παγκύπριοι, ήταν γιορτή εθνική, πρώτα, και συνοδευόταν με γεγονότα καλλιτεχνικά και πνευματικά. Στους ΙΔ' Παγκύπριους Αγώνες του 1923 στη Λευκωσία, ήρθε στην Κύπρο ο Αιμίλιος Βεάκης, να παρουσιάσει την τραγωδία του Σοφοκλή «Οιδίπους Τύραννος» μαζί με την Αθανασία Μουστάκα, που υποδύθηκε την Ιοκαστη. Το χορό της τραγωδίας τον έπαιξαν οι μαθητές του Παγκυπρίου Γυμνασίου κατά διδασκαλία του θ. Σοφοκλέους. Μέσα σ' αυτό το κλίμα ιδρύθηκε κι ο Γυμναστικός Σύλλογος Πράξαν-δρος της Κερύνειας (1919). Τα ταλέντα στη μικρή πόλη υπήρχαν, κάποιος έπρεπε να τα ανακαλύψει και να τα αξιοποιήσει. Ανάμεσα στους ταλαντούχους νεαρούς αθλητές του 1920 ξεχωρίζει ο Γιάννης Μιχαήλ Καρκάνιας.

Γεννήθηκε στην Κερύνεια στις 15 Δεκεμβρίου του 1899. Πατέρας του ήταν ο Μιχαήλ Παρασκευάς και μητέρα του η Ολυμπιάδα Χατζηγεωργίου Σκοπελίτη. Ανάδοχος του υπήρξε ο Κωστής Ιωάννου Κιρικήτσιου, ο πατέρας του Γιάννη Καλυβίτη γνωστού κουρέα της Κερύνειας. Αδέλφια του ο Γεώργιος Μιχαήλ (Βουρκή), ο Παράσχος Μιχαήλ, η Θεοδώρα Χαραλάμπους Κατσελλή και ο Κώστας Μιχαήλ.

Ο Μιχαήλ Παρασκευάς με άμαξα τεσσάρων αλόγων εκτελούσε τη γραμμή Κερύνειας - Λευκωσίας - Κερύνειας. Έζησαν σε μια εποχή δύσκολη, γεμάτη στερήσεις. Οι δουλειές ήταν λίγες, ο πατέρας του δεν είχε να ταΐσει τα άλογα του. Έτσι έβγαλε το Γιάννη από το σχολείο στα 14 του χρόνια και τον έβαλε να μάθει τέχνη κοντά στον πεθερό του Συμιού του Ποέρου. Ο φούρναρης της Κάτω Κερύνειας, τον χρησιμοποιούσε στη διανομή των ψωμιών. Η «χαρτωμένη» του Συμιού έκαμνε «πιπίλλα» στα κεφαλομάντηλα και ο Γιάννης τη βοηθούσε πουλώντας τα μαντήλια στους πελάτες, που τους έπαιρνε ψωμιά. Κουβαλούσε τα ψωμιά του Συμιού κι γύριζε όλη την Πάνω και Κάτω Κερύνεια.

Αξίζει να παρακολουθήσουμε την αθλητική του πορεία, αφού μετά την τραγωδία του 1974 η ζωή του κάθε Κερυνειώτη μας είναι πολύτιμη είναι μια ψηφίδα στο μωσαϊκό της Κερύνειας, που τη θεωρούσαμε δεδομένη και την χάσαμε μέσα από τα χέρια μας. Η ιστορία του κάθε Κερυνειώτη μοιάζει με ένα γοητευτικό ταξίδι σαν του Οδυσσέα, που μας κατεβάζει στα χρόνια της αγνότητας και της αθωότητας.

Τα Χρόνια της Σχολικής Ζωής

Ο Γιάννης Μιχαήλ Καρκάνιας φοίτησε στο δημοτικό σχολείο της Κερύνειας. Μαζί παρακολουθούμε και τις μετακινήσεις του μικρού σχολείου που δεν είχε ιδιόκτητο οίκημα. Διευθυντής στο σχολείο τα χρόνια αυτά ήταν ο Γεώργιος Καραγιάννης (1909-1912).

Α' τάξη: Το σχολείο στεγάζεται σε ένα δωμάτιο κοντά στον Αρχάγγελο δίπλα από το σπίτι του Ν. Χιωτέλλη (1909-1910)

Β' τάξη: Το σχολείο μεταφέρεται στη Λεωφ. 25ης Μαρτίου, εκεί όπου αργότερα στεγάστηκε η σχολή της Νιόβης Φράγκου (1910-1911)

Οι συνθήκες ήταν πολύ δύσκολες. Οι δάσκαλοι απαιτητικοί και αυστηροί με τα παιδιά. Όσοι μαθητές δεν ήξεραν μάθημα έμεναν τιμωρία, να μάθουν το μάθημα τους και μετά να φύγουν από το σχολείο.

Τρίτη τάξη: Ότι ο Γιάννης Μιχαήλ πήγε στην Τρίτη τάξη, το σχολείο μεταφέρθηκε στο σπίτι του Κούμα, απέναντι από το εργαστήρι του Σπύρου του Κωμοδρόμου. Πίσω είχε περιβόλι με «αθασιές». Δάσκαλοι του ο Γεώργιος Καραγιάννης και ο Γεώργιος Σταυρίδης-Ραγιάς (1911-1912).

Μετά το σπίτι του Κούμα το δημοτικό σχολείο μεταφέρθηκε μόνιμα πια στο Σεβέριο, που κτίστηκε με δαπάνες του Δημοσθένη Σεβέρη και εγκαινιάστηκε το 1912. Είχε μεγάλη αυλή, δέντρα, κήπο. Στο χώρο του Σεβερείου γίνονταν όλες οι εθνικές, πνευματικές, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις της πόλης μας. Και φυσικά, στην αυλή του Σεβερείου τελούνταν όλες οι αθλητικές εκδηλώσεις, σχολικοί αγώνες, επαρχιακοί κ.ά. Οι μικροί αθλητές απέκτησαν το γήπεδο τους, για να προπονούνται στο τρέξιμο, στο πήδημα, μέσα στον οικείο χώρο του σχολείου τους. Οι μαθητές της Κερύνειας είχαν πολλές ευκαιρίες να αθλούνται, στις εκδρομές, στους περιπάτους, στη θάλασσα, στις διάφορες γιορτές και τα πανηγύρια.

Ο αδελφός του Γεωργίου Καραγιάννη, ο Λοΐζος, δάσκαλος κι αυτός, ήταν διορισμένος στο Κάρμι.

«Κάθε Μάη πο υ πάσιν εξο χήν τα σχο λεία, έπαιρναν τους μαθητές περπατητούς στον Άγιο Γεώργιο», να συναντηθούν τα δυο αδέρφια. Πρόσφεραν έτσι μεγάλη χαρά στους μαθητές τους, που έτρεχαν στον πλατύ κάμπο του Αγίου Γεωργίου, έκαναν πάλη, αγωνίζονταν στο πήδημα. Ο Γιάννης Μιχαήλ γίνεται ένας πολύ δυνατός αθλητής, με πολλήν αντοχήν και στην ξηρά και στη θάλασσα. Διακρίθηκε σε αγώνες μεγάλων αποστάσεων. Από 17 χρονών, μας αναφέρει ο Καρκάνιας ότι παίρνει μέρος σε αγώνες. Στην Κερύνεια τότε γίνονταν πολλοί αγώνες. Από αυτούς οι σπουδαιότεροι ήταν οι κολυμβητικοί αγώνες στις εκδηλώσεις του Κατακλυσμού.

Ναυτικοί Αγώνες

Προκηρύσσονται Ναυτικοί αγώνες υπό του Γυμναστικού Συλλόγου «Πράξανδρος» εν Κυρηνεια δια την 26η και 27η Μαΐου 1919 ε.έ

Αγωνίσματα

Α. Κολύμβημα 100, 200 και 800 μ.

Β. Κωπηλασία.

Γ. Ιστιοδρομία.

Δ. Ναυτικά παιχνίδια.

Ε. Κυπριακοί χοροί.

Κατά τας ημέρας των αγώνων θα διεξαχθεί και μικρά βιομηχανική και γεωργική Έκθεσις.

Για την εθνική επέτειο της 25ης Μαρτίου γίνονταν διήμεροι επαρχιακοί αγώνες στίβου. Τους αγώνες οργάνωνε ο Γυμναστικός Σύλλογος Πράξανδρος μετά την ίδρυση του σωματείου το 1919.

Στις 24 και 25 Μαρτίου του 1919 έγιναν οι πρώτοι επαρχιακοί αγώνες στην Κερύνεια. Η

απονομή των μεταλλίων στους νικητές έγινε την Κυριακή 31η Μαρτίου στην αίθουσα του Σεβερείου (λόγω των καιρικών συνθηκών).

«Την παρελθούσαν Κυριακήν και Δεύτερον είχομεν τους επαρχιακούς αγώνας μας, οίτινες ετελέσθησαν μετά μεγαλοπρέπειας και τάξεως, χάρις εις την παρουσίαν της Αυτού Πανιερότητος του Μητροπολίτου μας, αλλά και χάρις εις την Επιτροπήαν την αναλαβούσαν την τέλεσιν των αγώνων τούτων, ήτις και αξιέπαινος και αξία θερμών συγχαρητηρίων τυγχάνει, διότι εκ του μηδενός κατώρβωσεν εντός μικρού διαστήματος να καταρτίσει αγωνιστάς και να επισύρει την προσοχήν των πολιτών και των περιχώρων, της επαρχίας μας. Κόσμος προσ-ήλθεν πολύς και εκ των χωρίων· η θέα της πόλεως μας κατά τας δύο ταύτας ημέρας παρουσίαζε θέαμα μεγάλης και λαμπρός σημαιοστολιστού πόλεως. Άπασα η πόλις προσήλθεν εις το γυμναστήριον της Σεβερείου Σχολής, όπως καμάρωση τους νέους αγωνιστάς μας. Η έναρξις των αγώνων εγένετο την Κυριακήν περί την 3.00μ.μ. ώραν. Η Αυτού Πανιερότης ο Μητροπολίτης μας κηρύττων την έναρξιν των πρώτων Επαρχιακών αγώνων, απηύθυνε προς τα πλήθη ενθουσιώδη χαιρετισμόν, εχαιρέτισε τους αγωνιστάς και πόντος τους εκ των περιχώρων προσελθόντας, και δεν απέκρυψε την χαράν του, διότι ο διακαής του πόθος, όπως ίδη τελούμενους αγώνας εν Κυρηνεια, εξεπληρούτο. Πόλις, είπεν, η οποία δεν έχει τους αγωνιστάς της, το γυμναστήριον της, δεν δύναται να ονομασθεί Ελληνική Πόλις. Εμνήσθη των αρχαίων αγώνων, και προσέθεσεν ότι την δόξαν της η Ελλάς οφείλει μεταξύ άλλων και εις τους αγώνας της. Εις το ανδρείον σώμα εγκλείεται σχεδόν πάντοτε ευγενής και ενθουσιώδης ψυχή.

Μετά τούτο εγένετο παρέλασις των αγωνιστών και των μαθητών της Σεβε-ρείου Σχολής, κρατούντων κυανολευκούς».

Στην προκήρυξη των Επαρχιακών Αγώνων του 1922 αναφέρεται:

«Ο Γυμναστικός Σύλλογος ΠΡΑΞΑΝΔΡΟΣ λαμβάνει την τιμήν να προκηρύξει Επαρχιακούς προκριτικούς¹² Αγώνες εις Κυρήνειαν δια την 25η και 27η Μαρτίου».

Καλεί στη συνέχεια τους συμπολίτες και τους άλλους συνεπαρχιώτες να βοηθήσουν όσο μπορούν στη διεξαγωγή των αγώνων,

«εκ των οποίων θα εξαρτηθεί η εξασφάλιση της πρώτης συμμετοχής του Συλλόγου μας εις Παγκυπρίους αγώνες. Καλούνται όσοι επιθυμούν να λάβουν μέρος εις τους αγώνας, να δηλώσουν τούτο είτε απ' ευθείας είτε δια του γυμναστικού των προς τον Γενικόν Γραμματέα της Επιτροπής κ. Δωρόθεον Κα-ρολίδην μέχρι της μεσημβρίας της 25ης Μαρτίου».

Στους επαρχιακούς αγώνες συμμετέχουν αθλητές από την Κερύνεια και τα γύρω χωριά, Καράκουμι, Θέρμια, Καζάφани, Μπέλλαπαΐς, Δίκωμο, Άγιο Γεώργιο, Καραβά, Λάπηθο, κλπ.

Θυμάται ο Γιάννης Μιχαήλ.

«Τρεις χρονιές συνέχεια έπαιρνα μέρος στους αγώνες: Στα 1500 μέτρα, στο ακόντιο και το Μαραθώνιο. Την πρώτη φορά που έτρεξα Μαραθώνιο ήμουν 20 χρονών»

Πριν ξεκινήσουν οι αθλητές, τους εξέταζε ο γιατρός Σπύρος Χαραλαμπίδης, που συνόδευε τους αθλητές με αυτοκίνητο μαζί με το γιατρό Πηγασίου από τον Καραβά. Ο Μαραθώνιος ξεκινούσε από το Γυμνάσιο της Λαπήθου και τερμάτιζε στη Σεβέρειο Αστική Σχολή στην Κερύνεια. Ο Γιάννης Μιχαήλ κάλυψε τη διαδρομή αυτή σε 48 λεπτά.

«Στο Μαραθώνιο έπαιρναν μέρος και Καραβκιώτες αθλητές. Εγώ προχώρησα μπροστά... έφτασα έξω από την Κερύνεια, στου Σακκά. Με σταμάτησε ο γιατρός ο Πηγασίου και με εξέτασε... έμεινε έκπληκτος για την αντοχή μου... Οι Κερυνειώτες ήρταν να με προϋπαντήσουν με τα ποδήλατα. Πήρα την οδό Ελλάδος, οτου Καρπή (όπου έγινε αργότερα το ξενοδοχείο «Σωκράτης») έστριψα να πάω στο Σεβέρειο. Κόσμος πολύς... Εκέρδισα τρία αγωνίσματα, τα 1500 μέτρα, το ακόντιο και τον Μαραθώνιο, εβκήκα πολυνίκης αθλητής. Πήρα κύπελλον ασημένιο, με τον δικέφαλον αετόν, τζαι που μέσα τζαι πόζω, τζαι την χρονολογία. Δεύτερος στον Μαραθώνιο αυτήν τη χρονιά ήρτεν ο Νικόλας Σιακαλλής».

Πολυνίκης αθλητής και νικητής του Μαραθωνίου! ρεκόρ που θα το ζηλεύουν σίγουρα οι

σύγχρονοι αθλητές. Ο Καρκάνιας εξηγεί την τακτική που ακολουθούσε.

«Βγήκα νικητής... Είχα δικό μου σύστημα..έτρεχα πρώτα καλά, επέρνουν τους πρώτους καμιά διακοσαριά μέτρα τζαι ύστερα έπιανα το πιο σιγά, εκανό-νίζα το βήμα μου, εξεκουράζουμουν... Άμα έβλεπα ότι εξεκουράζουμουν, εδυ-νάμωνα το πάλε... Εδοκίμασα τα με τον εαυτόν μου...».

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανακοίνωση στην εφημερίδα «Φωνή της Κύπρου» των αποτελεσμάτων των Επαρχιακών Αγώνων που έγιναν στην Κερύνεια την 27^η και 28^η Μαρτίου 1921.

«των αγώνων, των οποίων μετέσχον φιλότιμοι και ευσταλείς της επαρχίας αβληταί, πολλοί των οποίων θα μετάσχωσιν των εν Λευκωσία Παγκυπρίων Αγώνων ως μέλη του Γυμναστικού Συλλόγου ΠΡΑΞΑΝΔΡΟΣ»

A' Ημέρα

100 μ.

1^{ος} X. Χατζηνικολάου διδάσκαλος Κυρηνείας. 2^{ος} N. K. Κλαβαριώτης εκ Κυρηνείας.
Ελεύθερος ακοντισμός 1^{ος} X. M. Μιχαηλίδης εκ Κυρηνείας. 2^{ος} K. Γεωργιάδης έμπορος εκ Κυρηνείας. **Δρόμος 800 μ.**

1^{ος} X. Κουτσός εκ Καραβά. 2^{ος} Ευτ. Αντωνιάδης εκ Καραβά. **Άλμα απλούν άνευ φοράς** 1^{ος} X. Χατζηνικολάου διδάσκαλος Κυρηνείας. 2^{ος} K. Λαπας διδάσκαλος Καραβά. **Σφαιροβολία** 1^{ος} X. Χατζηνικολάου. 2^{ος} Δ. Αλετράς εκ Καραβά. **Άλμα επί Κοντώ** 1^{ος} N. K. Κλαβαριώτης. **Άλμα τριπλούν** 1^{ος} X. Χατζηνικολάου. 2^{ος} I. K. Πλουσίου. **Ελληνική δισκοβολία** 1^{ος} X. Χατζηνικολάου. 2^{ος} B. θεοχάρους εκ Κυρηνείας.

Δρόμος 1500

1ος Γιάννης Μιχαήλ εκ Κυρηνείας(Καρκάνιας). 2^{ος} Π. Αλεξ. Μιχαηλίδης εκ Κυρηνείας.

B' Ημέρα

Άλμα εις ύφος άνευ φοράς.

1^{ος} X. Χατζή νικολάου.

2^{ος} K. Λαπας.

Ελευθέρα δισκοβολία

1^{ος} B. θεοχάρους.

2^{ος} A. Αλετράς.

Δρόμος 192 μ.

1^{ος} I. Πλουσίου.

2^{ος} Χρ. Λουκάς εκ Κυρηνείας.

Ελληνικός ακοντισμός

1^{ος} Σ. Γιαν. X" Σάββας εκ Πέλλαπαϊς.

2^{ος} Σ. Μιχ. Μιχαηλίδης.

Άλμα εις ύφος μετά φοράς

Ισόπαλοι X. Χατζηνικολάου και K. Λαπας.

Ποδηλασία 6 αγγλικά μίλια

1^{ος} Στ. Πολυδώρου εκ Καραβά.

2^{ος} K. Προδρόμου εκ Καραβά.

Μαραθώνιος 8 αγγλικά μίλια.

1ος Γιαννης Μιχαήλ εκ Κυρηνείας.

2^{ος} Χρ. X" Γιακουμή εκ Καραβά.

Λιθάρι

1^{ος} Λουκάς Αλετράς.

2^{ος} Κ. Λαχανάρης εκ Καραβά.

Άλμα απλούν μετά φοράς

1ος Χ. Χατζηνικολάου.

2ος Ευτ. Αντωνιάδης.

Δρόμος 400 μ.

1ος Ι. Κίρκος διδάσκαλος Κυρηνείας. 2^{ος} Ιω. Κ. Πλουσίου.

Σκυταλοδρομία- III η ομάς Καραβά.

Κολυμβητικοί Αγώνες

Μόνο κατά τις εκδηλώσεις του Κατακλυσμού γίνονταν κολυμβητικοί αγώνες στην Κερύνεια. Πολλοί Λευκωσιάτες έρχονταν και παρακολουθούσαν τις εκδηλώσεις του Κατακλυσμού, στη γιορτή του Άη Γιαλού, τη γιορτή της Κερύνειας.

Στην εφημερίδα «Φωνή της Κύπρου» δημοσιεύεται ανακοίνωση για τους αγώνες του Κατακλυσμού στην Κερύνεια του 1922.

Γ. Σ. ΠΡΑΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ

22 και 23.5.1922

Γίνεται γνωστόν ότι την προσεχή Κυριακή και Δεύτερον κατά την πανήγυριν του Κατακλυσμού θα λάβουν χώραν ως συνήθως Ναυτικοί Αγώνες και Κυπριακοί Χοροί. Παρακαλούνται οι αθληταί να δηλώσουν τα ονόματα και τα αγωνίσματα των προς τον γραμματέα κ. Δωρόθεον Καρολί-δην μέχρι μεσημβρίας της Κυριακής. Εις τους νικητας θα δοθώσιν μετάλλια.

Κερύνεια 16/29.5.1922.

Εκ της επιτροπείας

Φυσικά το πρόσωπο των αγώνων είναι ο Γιάννης Μιχαήλ Καρκάνιας, αλλά και πολλοί άλλοι Κερυνειώτες έχουν ένα ρόλο σοβαρό να επιτελέσουν τη μέρα αυτή που γιόρταζε η Κερύνεια, θυμάται και πάλι με συγκίνηση ο κ. Γιάννης.

«Εγώ είχα πολλήν αντοχήν στη θάλασσα. Έπαιρνα μέρος σε μεγάλους αγώνες αντοχής. Η τακτική μου, έβγαινα μπροστά από όλους, ξεκουραζόμουν για λίγο, όταν με έφταναν οι άλλοι, εγώ ήμουν ξεκούραστος και πάλι έφκαινα

μπροστά τους...Όλη μέρα άλλωστε, από μωρά, ήμαστε μέσα στη θάλασσα σαν τες παπίρες.

Έβαλαν τον καπτάν Παναή²³ να μετρήσει την απόσταση των 800 μέτρων, πόθεν αρκινούν, τζαι πού τελειώνουν τα 800 μέτρα. Τζαι πού ετελειώναν; Τζει κάτω που έκτισεν [ο Τσίμον] τα κτίρια τα μεγάλα, τζει κάτω στον ποταμόν του Λόρτου. Εξεκινούσαν που την αποβάβραν της Κερύνειας ως το Ποταμούδιν. Πρώτα έβαλαν το τέρμα στην Πέτραν του Αρκαντζέλου, ύστερα στο Κομπο-νήσιν, ύστερα στους βράχους του Ροκ Ρούμπι. Όταν εμέτρησεν ο καπτάν Πα-ναής ηύρεν ότι φτάνουν ως το Ποταμούδιν.»

Όταν είδαν ότι στη θάλασσα δεν μπορούσαν να τον νικήσουν, η επιτροπεία του Πραξάνδρου αποφάσισε να συμμετάσχουν και στους Παγκύπριους Αγώνες, στη Λεμεσό το 1922, στη Λάρνακα το 1924.

1922. ΙΓ Παγκύπριοι Αγώνες στη Λεμεσό

Οι Παγκύπριοι αγώνες τελούνταν, όπως είδαμε, την εβδομάδα της Διακαινησίμου.

Από της Κυριακής του Πάσχα άρχιζε ο σημαιοστολισμός της πόλης. Αθλητές καταφθάνουν από

της Δευτέρας της Λαμπρός. Η τελετή έναρξης γινόταν την Πέμπτη, ώρα 3 μ.μ. Πρώτα εισέρχονται στο στάδιο οι επίσημοι: οι μητρο-πολίται Πάφου, Κιτίου, ο ηγούμενος Κύκκου, ο Έξαρχος Νικόδημος. Μετά το τέλος του Εθνικού Ύμνου υπό της Φιλαρμονικής, μία διάτορος φωνή «Ζήτω η Ένωσις» δονεί τον του Γυμναστηρίου χώρον. Ακολουθεί η είσοδος του προξένου της Ελλάδος με τη συνοδεία του Εθνικού Ύμνου. Ακολουθεί ο Αγιασμός και είκοσι μία (21) ολμοβολαί συνοδεύουν την έπαρση της σημαίας. Ο Κιτίου Νικόδημος προσφωνεί δια «καλλιπεστάτου λόγου». Ακολουθεί ο χαιρετισμός του Προξένου της Ελλάδος και η παρέλασις σχολείων και των προσκόπων Πάφου. Η χορωδία ψάλλει τον Ολυμπιακόν ύμνον. Τελούνται μόνο δύο αγωνίσματα την πρώτη μέρα.

Την Παρασκευή, 2^η μέρα των αγώνων, γίνονταν το πρωί κολυμβητικοί αγώνες. Στις 9 το πρωί μαζεύονταν ο κόσμος και οι αθλητές στην προκουαία μεταξύ της μεγάλης και της μικρας αποβάθρας και του καφενείου «Ακταίον», που το μισό βρισκόταν μέσα στη θάλασσα στηριγμένο πάνω σε σιδερένιες δοκούς. Εκεί ήταν μαζεμένοι και φίλαθλοι από τη Λευκωσία, θυμάται ο Κ.Γιάννης τις φωνές συμπαράστασης από τους «Χωραίτες» φιλάθλους. Του φώναζαν από το Ακταίον «γεια σου, Τζερυνειώτη...γεια σου, Τζερυνειώτη...μεφ φοάσαι, Τζερυνειώτη...»

Την Παρασκευή το πρωί έγιναν τα πιο κάτω θαλάσσια αγωνίσματα:

100 μ. 1^{ος} Μελισσας Γ.Σ.Ο.

2^{ος} Γιάννης Μιχαήλ Γ. Σ. Πρ. **400 μ.** 1^{ος} Σκουμπαρέλος Γ.Σ.Ο.

2^{ος} Γιάννης Μιχαήλ Γ.Σ.Πρ.

Το Σάββατο, τρίτη μέρα των αγώνων, γίνονται πάλι το πρωί κολυμβητικοί αγώνες.

Κολύμβημα 800 μ.

1^{ος} Γιάννης Μιχαήλ Γ.Σ. Πρ.

2ος Δ. Μελισσας Γ.Σ.Ο

Το μετάλλιο που πήρε ο Καρκάνιας στους IB'

• Παγκυπριους Αγωνες στη Λεμεσό το 1922.

Την αναφορά των εφημερίδων έρχεται να συμπληρώσει η αφήγηση του Γιάννη Μιχαήλ. Ο Κερυνειώτης αθλητής για πρώτη φορά παίρνει μέρος στους Παγκυπριους αγώνες. Ο Πράξανδρος τον έστειλε με τη συνοδεία του Νικόλα Μεντσικώφ, διευθυντή τότε στο Τηλεγραφείο Κερύνειας, και που ανέλαβε και τα έξοδα της ομάδας. Τρεις μέρες πριν από το αγώνισμα του πήγε στη Λεμεσό. Τον οδήγησε σε ξενοδοχείο της Λεμεσού, τον δήλωσε στους αγώνες. Το πρωί γίνονταν οι αγώνες στη θάλασσα και το απόγευμα οι αγώνες στην ξηρά. Βρέθηκαν στο παλιό τελωνείο, ο διαιτητής με το πιστόλι στο χέρι... Οι αθλητές πάνω στην αποβάθρα, μόλις άκουσαν το πιστόλι έπεσαν στη θάλασσα. Βάρκες παρακολουθούσαν από απόσταση τους κολυμβητές. Μέσα στις βάρκες ήταν γιατροί και άλλοι φίλαθλοι. Ο Γιάννης ξεχώρισε μέσα σε μια βάρκα τον μάστορο του στον ταρσανά της Κερύνειας, που του φώναζε... «Γιάννη, μην βιάζεσαι, οι άλλοι εν πολλά πίσω...».

Ευκαιρία να «πνάσεις». Ο 2^{ος} ο καλός τους, ο Λεμεσιανός, έμεινε 150 μέτρα πίσω από το Γιάννη, που νίκησε μεγαλειώδη νίκη στα 800 μέτρα, μα δεν ήταν κανένας από τους Κερυνειώτες να τον καμαρώσει. Και οι θαλάσσιοι αγώνες ήταν πιο δύσκολοι από τους αγώνες στην ξηρά. Και ο κ. Γιάννης αξιολογεί τη δυσκολία των αγώνων.

«Τα 14 μέτρα της ξηράς εν 114μ. στη θάλασσα. Γράφτηκα και στο Μαραθώνιο... Πήγα στο ξενοδοχείο. Την άλλη μέρα που ήταν Κυριακή θα γινόταν και η απονομή των μεταλλίων... Ήρθε αυτοκίνητο με Κερυνειώτες, με συγγά' ρηκαν για τη νίκη μου...».

Ο Σάββας ο Χριστής, Πρόεδρος του Πραξάνδρου, του πρότεινε να τρέξει Μαραθώνιον. Σύμφωνα με τους κανονισμούς έπρεπε να φορέσει παπούτσια και να τρέξει. Ο Γιάννης επέμενε να τρέξει ξυπόλυτος, όπως ήταν συνηθισμένος. Επέβαλαν οι δικηγόροι τη γνώμη τους κι έψαξαν να βρουν

παπούτσια στο Γιάννη. Τελικά του βρήκαν σάνταλα!!

«Έτρεξα στον Μαραθώνιον από το Αηγιωρκούδιν μέχρι το Στάδιο της Λεμεσού σχεδόν... κάπου έντεκα μίλια... η μπούκλα μου πλήγωνε το πόδι. Περίμενα να εμφανιστεί κάποιον αυτοκίνητο με τους Κερυνειώτες, να τους πω ότι δεν μπορούσα άλλο με τα παπούτσια, να μου πουν τι να κάμω. Έκατσα στο δρόμο και περίμενα. Με πέρασε σε λίγο ο 1^{ος} αθλητής, μετά από λίγο ο 2^{ος}».

Όταν εμφανίστηκαν και οι Κερυνειώτες παράγοντες, επέμεναν να τρέξει, μα ο Γιάννης ήταν πολύ πικραμένος, πληγωμένος και σωματικά και ψυχικά. Οι γιατροί απορούσαν πώς μπόρεσε και διάνυσε έντεκα (11) μίλια με τέτοια παπούτσια και πληγωμένο πόδι. Πίκρα βαθιά που κρατά 70 χρόνια. Γιατί να μην τον αφήσουν να τρέξει ξυπόλυτος; Γιατί τον υποχρέωσαν να φορέσει παπούτσια;

Παρ' όλα αυτά τον θαυμάζουν, του έρχεται και μια πρόταση να γραφτεί στο Γυμναστικό Σύλλογο Παγκύπρια (ΓΣΠ).

1924. ΙΕ' Παγκύπριοι Αγώνες στη Λάρνακα

«Η Λάρναξ σας προσκαλεί εις τα ΙΕ' Παγκύπρια, τα οποία θα τελεσθώσιν κατά την Πέμπτην, Παρασκευήν, Σάββατον και Κυριακήν της Εβδομάδος της Διακαινησίμου.

Σας προσκαλεί προς τήρησιν πατροπαραδοτου θεσμού, ο οποίος σχετίζεται στενότητα προς τας ένδοξους ημέρας εθνικού βίου μας».

Τα ΙΕ' Παγκύπρια περιλαμβάνουν εκτός των αθλητικών αγωνισμάτων ξηράς και θαλάσσης την Πέμπτην πανηγυρικών εορτασμόν της εκατονταετηρίδας του Λόρδου Βύρωνος, κατά την οποίαν θα μιλήσει ο καθηγητής Κ. Ritchie του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Την Παρασκευή θα δοθεί μουσική συναυλία. Το Σάββατο θα δοθεί μέγας χορός. Όλα τα απογεύματα η παραλιακή οδός θα είναι φωταγωγημένη. Μέσα σε ατμόσφαιρα εθνικής ανάτασης και πνευματικής πληρότητας τελούνταν οι Παγκύπριοι Αγώνες.

Την τρίτη ημέρα των ΙΕ' Παγκυπρίων αγώνων, το Σάββατο και ώρα 11 π.μ. τελέστηκαν οι κολυμβητικοί αγώνες.

Στην ελευθέρα κολύμβηση 400 μ. τερμάτισαν:

1^{ος} Δ. Βασιλείου του Γ.Σ.Ο. 2^{ος} Γιάννης Μιχαήλ του Γ.Σ.Πρ.

Την Κυριακή στις 10 το πρωί τελέστηκαν τα πιο κάτω αγωνίσματα:

Κολύμβησις ελευθέρα 100 μ.

1^{ος} Δ. Βασιλείου Γ.Σ.Ο.

2^{ος} Κ. Μιχαηλίδης Γ.Σ.Πρ.

Κολύμβησις ελευθέρα 800 μ.

1^{ος} Γιάννης Μιχαήλ Γ.Σ.Πράξανδρος.

2^{ος} Ν. Ιωάννου Γ.Σ.Ζ.

Στα 800 μέτρα λάμβανε μέρος ο Καρκάνιας. Ένας Λαρνακέας σχολίασε:

«μα εφέρετε τούτον το κοπελλούδιν να τρέξει στα 800 μέτρα;» Κόσμος πολύς. Ο Λεμεσιανός κέρδισε την κούρσα στα 100 μέτρα. Στα 800 μέτρα έβαλαν άλλον αθλητή ν, ανώτερον του. «Ακούαμεν που μας εφώναζαν από τες βάρκες: Προσέχετε, μενιτζίζετε ο ένας τον άλλον». Άλλος: «Γιάννη, μεν βιάζεσαι, τζι ο αντίπαλος σου έμεινε». Έπιασα το σιγά, έφτασα στο τέρμα. Εφκάλανμε έξω, συγκεκριμένα (όπως έμαθα ύστερα) ο Ιερώνυμος Περισιτιάνης εφίλησέν με. Εγέλα-σεν και ο Δήμαρχος της Κερύνειας, Χαρίλαος Δημητριάδης...»

Ο Χριστόφορος Χριστοφορίδης, αρχηγός της ομάδας του Πραξάνδρου στους ΙΕ' Παγκύπριους Αγώνες αναφέρει.

«Οι ναυτικοί Αγώνες γινόντουσαν στην παραλία της Λάρνακας, απέναντι από τις γνωστές

Φοινικούδες. Την ημέρα των αγώνων επικρατεί γαλήνη. Ο Γιάννης ετοποθετήθη στο μέσο των αθλητών του ΓΣΖ ΚΑΙ ΓΣΟ.

«Παρακολούθησα από μικρή βάρκα τον όλο αγώνα. Μαζί μου ήσαν ο μ. Χα-χολιάδης, γυμναστής του ΓΣΖ και ο Κερυνειώτης καπετάνιος ο γέρο- καπετάν Χρήστος, σαν κωπηλάτης. Όταν εδόθη το σύνθημα εκκίνησης από την πρώτη στιγμή ο μ. Γιάννης, με έντονη προσπάθεια, ξεχώρισε από τους άλλους αθλητές. Δεν πέρασαν ούτε δέκα λεπτά και όλοι οι άλλοι αθλητές εγκατέλειπαν τον αγώνα και ένας ένας, δειλά δειλά, έβγαιναν στην ξηρά. Έτσι ο Γιάννης με τον ίδιο έντονο ρυθμό, με ελεύθερο κολύμπι, έμεινε μόνος στον αγώνα, τερμάτισε πρώτος και ανεκηρύχθη παγκυπριονίκης στο αγώνισμα των 800 μέτρων. Στην ξύλινη μικρή σκάλα της αποβάθρας τον υπεδέχθη με εναγκαλισμούς και φιλιά ο αείμνηστος συγγραφέας της «Ιστορίας της Κύπρου» Ιερώνυμος Περισιτιάνης, Πρωτοκολλητής στο Επαρχιακό Δικαστήριο της Κερύνειας. Πήρε μετάλλιο για τη νίκη του. Το αναφέρει με περηφάνεια.

Ο Καρκάνιας τελειώνει τις θύμησης για την αθλητική του ζωή με τη δήλωση ότι «Μέχρι το 1927 έκαμνα τον αθλητήν». Κι όμως το μετάλλιο που σώθηκε τον διαψεύδει τραγικά, αφού μαρτυρεί ότι αυτός, που ήταν ανίκητος στη θάλασσα, νικήθηκε από την αρρώστεια και το χρόνο. Στο μετάλλιο διαβάζουμε Γ.Σ.ΠΡΑ. 1929.

Ύστερα τον πήρε το κύμα της ζωής, κι εκεί πάλεψε παλικαρίσια. Παντρεύτηκε την Ευφροσύνη Τελεβάντου που είχε τέσσερα παιδιά από τον πρώτο της γάμο, την Ελένη, το Σίμο, τη Λουλά, τον Κωστή. Ένας έρωτας δυνατός τον έδεσε με τη γυναίκα του. Ο κ. Γιάννης, ο δαμαστής των κυμάτων, περνούσε από το στενό της αγαπημένης του και άφηνε στο περβάζι του παραθύρου της ένα κλωνάρι γιασεμί. Και μετά από το γάμο τους παρέμεινε ένας ρομαντικός ερωτευμένος, έμπαινε στο σπίτι του κρατώντας στο χέρι ένα λουλούδι για τη γυναίκα του. Στάθηκε αληθινός πατέρας για τα παιδιά της γυναίκας που αγάπησε, δεν τα ξεχώριζε από τα δικά του παιδιά, τη Μάρθα και τον Κούλλη. Η ευγένεια και το ήθος του ανθρώπου εκδηλώνεται σε κάθε φάση της ζωής του. Μετάλλιο του Γ.Σ. ΠΡΑ. του 1929.

Κι όταν ήρθε το κακό το 1974, πήρε το δρόμο της προσφυγιάς. Είκοσι χρόνια μετά κρατεί την οργή του για τους πραξικοπηματίες, αυτούς που είχαν σύνθημα τους «Ας φύει ο Μακάριος τζι ας έρτουν οι Τούρτζιοι», που πήραν τα όπλα, πελέκησαν το κράτος της Κύπρου, για να το βρουν σφαχτάρι έτοιμο οι Αττίλες, ανενόχλητοι να κάμουν την εισβολή που κρατάει τριάντα χρόνια...

Ο κ. Γιάννης δεν έφυγε από την Κερύνεια, ακολούθησε την κόρη του, τη Μάρθα, στο Πέλλαπαϊς να προστατευτούν από τους βομβαρδισμούς, δεν πήραν τίποτε μαζί τους. Πήραν άδεια ύστερα από τους κατακτητές να τους επιτρέψουν να πάνε στην Κερύνεια, στο σπίτι τους, να πάρουν ρούχα. Οι Τούρκοι που βρήκαν να κατοικούν μέσα στο δικό τους σπίτι, «εν εκαηλίζαν, εν εδέχου-νταν, εδκιώχναν τους.»

Αναρωτιέται με πίκρα ο κ. Γιάννης.

«Πού το ηύρες τζι εν δικό σου; Πόθεν το έφερες; Είσειν τζαι Τούρκους που ήταν καλοί».

Σκέψεις του καλού κ. Γιάννη, του καλού αθλητή Γιάννη Μιχαήλ.

Στο σπίτι του κατοικούσαν Τούρκοι από τη Λουρουτζίνα και μιλούσαν άπταιστα την ελληνική. Βρήκε άνω κάτω τα πράγματα του, τα μετάλλια του και τα κύπελλα έλειπαν, τα ρούχα, τα σεντόνια ήταν χαμοί στο πάτωμα, «τσαλαπατημένα».

Τον συνάντησα το Δεκέμβρη του 1990 σ' ένα διαμέρισμα ημιτελούς πολυκατοικίας, χωρίς πόρτες, να ζει με την κόρη του. Ο άνθρωπος αυτός που έδωσε λάμψη και αίγλη στη μικρή του πατρίδα τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, περνούσε ξεχασμένος, μετρώντας τις τελευταίες μέρες της ζωής του μακριά από την πόλη του που αγάπησε και υπηρέτησε όσο κανείς.

Ο Γιάννης Μιχαήλ, ο γιος των κυμάτων της Κερύνειας, κοιμάται ήσυχος «εις ξένην γην». Το Κερυνειώτικο κύμα τον θυμάται ακόμα και μουρμουρίζει το όνομα του, σαν νανούρισμα και σαν μοιρολόι... και θα τον θυμάται όσο υπάρχει αυτή η γη.

Εμείς όμως πώς να ξαλαφρώσουμε από το βάρος της ενοχής για τους ξεχασμένους αυτούς ήρωες της Κερύνειας, που τους ξεχάσαμε όλοι, και που μετρούν, αλήθεια, αυτοί την ανθρωπιά μας. Λες και μετά την απώλεια της Κερύνειας, έτσι όπως φεύγουν ένας ένας, νιώθουμε να γινόμαστε μικρότεροι σαν άνθρωποι, σαν Κερυνηιώτες πολύ φτωχότεροι. Το μόνο που μας μένει, για να εξιλεωθούμε, είναι να μάθουμε ποιοι είμαστε, συνταιριάζοντας, επιτέλους, όλες τις ψηφίδες που αποτελούν το μωσαϊκό της Κερύνειας μας.

Σημείωση: Τα ενθυμήματα και οι φωτογραφίες ανήκουν στο Αρχείο της Νίτσας Ηλιάδου-Αθανασίου. Η φωτογράφιση των αντικειμένων έγινε από τον τακη Νεοφύτου.